

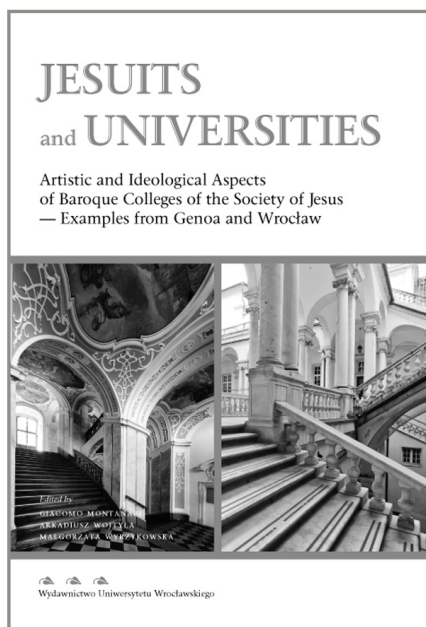
Alina Barczyk

Katedra Historii Sztuki

Uniwersytet Łódzki

<http://dx.doi.org/10.18778/2084-851X.05.14>

Jesuits and Universities. Artistic and Ideological Aspects of Baroque Colleges of the Society of Jesus – Examples from Genoa and Wrocław, red. G. Montanari, A. Wojtyła, M. Wyrzykowska, Wrocław 2015, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, ss. 380.

Publikacja *Jesuits and Universities. Artistic and Ideological Aspects of Baroque Colleges of the Society of Jesus – Examples from Genoa and Wrocław* stanowi efekt międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej 24 kwietnia 2013 roku. Szesnaście rozpraw na temat form, wystroju i znaczenia ideowego architektury jezuickiej podzielono na dwie części – poświęconą Genui i podejmującą problematykę badań nad miastem będącym obecnie stolicą Dolnego Śląska. Wybór tematu oraz liczny udział zagranicznych autorów pozwoliły na prezentację zagadnień związanych zarówno z tytułowymi ośrodkami, jak i z innymi państwami europejskimi.

Pierwszą część tomu otwierają dwa teksty Lauro Magnaniego. *The Jesuit Fathers in Genoa, Their Art and History: New Research and a Long Tradition of Studies* prezentuje najważniejsze dzieła powstałe dla Towarzystwa Jezusowego w stolicy Ligurii, wśród nich freski Andrei Pozza w kościele św. Ambrożego i Andrzeja oraz architekturę kolegium, którego projekt wykonał Bartolomeo Bianco. Dopełnieniem

artykułu stało się omówienie stanu badań nad tytułowym zgromadzeniem i projektów naukowych podejmowanych w XX stuleciu. Dorobek jednego z osiemnastowiecznych malarzy jezuickich został z kolei scharakteryzowany w pracy *Giuseppe Castiglione in Genoa: The Work of a Jesuit Artist for the Global Culture of Images during His Chinese Mission*.

Davide Arecco w tekście *Science and Religion in the 17th Century: The Jesuits between Genoa and Europe* przybliżył czytelnikom stosunek jezuitów do nauk ścisłych. W genueńskim kolegium kształcił się między innymi astronom Giovanni Domenico Cassini. Niezwykle istotnym aspektem badań nad architekturą pozostaje analiza konstrukcji dachowych. Powyższą problematykę podjął Giovanni Paolo Rava w artykule *The Seminary of St. Ignazio in Genoa: A Building Site between History, Philology and Traditional Architectural Techniques*.

Motywy ikonograficzne uczyniono tematem rozważań dwóch następnych badaczy. *Docere, Delectare, Movere: From the Library of the College of the Society of Jesus in Genoa to the Iconographic Interpretation of the Great Fresco Painted by Gio. Andrea Carlone in the Salone degli Esercizi Letterari* Giacomo Montanariego traktuje między innymi o programie ideowym malowideł obrazujących króla Salomona oraz personifikacje Wiedzy, Mądrości czy Prawa. Twórcą fresków z 1683 roku był Giovanni Andrea Carlone. Laura Stagno w opracowaniu *The Iconography of Saint Anne, Mater Virginis, in the Artistic Patronage of the Jesuit Order: The Case of Genoa* omówiła znaczenie przedstawień scen z życia Babki Jezusa ze szczególnym uwzględnieniem nauczania Marii przez św. Annę jako odzwierciedleniem idei kształcenia w szkołach jezuickich. Zbiór tekstów odnoszących się do Genui zamyka *Andrea Pozzo and Genoese Altars: Comparisons, Exchanges and Relations* Valentiny Fiore, podejmującej próbę szczegółowej analizy wybitnych struktur ołtarzowych. Dopełnieniem pierwszej części publikacji jest praca *On the Church of Jesus in Lecce*, w której Regina Posa charakteryzuje dzieje, formę architektoniczną oraz wystrój przywołanej w tytule świątyni.

Główny trzon drugiej partii monografii stanowią rozprawy poświęcone jezuitom wrocławskim. Wprowadzeniem do zakonnej sztuki Śląska jest artykuł Andrzeja Józefa Baranowskiego. W *Dynastic Background to Jesuit Academies in Central Europe* zostały zaprezentowane m.in. świątynie w Innsburcku, Wiedniu, Poznaniu, Lwowie oraz kościół św. Piotra i Pawła w Krakowie. Efekty badań nad kompozycją planów założeń klasztornych Towarzystwa Jezusowego na przykładzie między innymi Kłodzka i Nysy przedstawił Dariusz Galewski w artykule *Remarks on the Architecture of Jesuit Colleges in the Bohemian Province, Particularly in Silesia*. Przedmiotem rozważań Arkadiusza Wojtyły jest forma architektoniczna jednego z najciekawszych zabytków z przełomu XVII i XVIII stulecia – wrocławskiej świątyni jezuitów, której projekt stworzyli Matthäus Biener oraz Johann Georg Knoll. Na szczególną uwagę zasługuje cykl fresków odwołujących się do postaci Zbawiciela i Jego Imienia – motywu odzwierciedlającego wezwanie kościoła. Interpretacja malowideł może być dokonywana poprzez zestawienie z treścią litanii oraz tekstami chrystologicznymi. Powyższe motywy zostały ujęte w pracy *Die Kirche auf der kayserlichen Burg. Some Remarks on the Architecture and Ideological Programme of the Church of the Most Sacred Name of Jesus in Wrocław*. Kontynuacją analiz programu artystyczno-ideowego opisanego kościoła jest wypowiedź Anny Jezierskiej *Some Remarks on the Links between Rhetoric and Baroque Art as Evidenced by the Decorations in the Church of the Most Sacred Name of Jesus in Wrocław*, podnosząca kwestię adaptacji gestów związanych z oratorstwem na gruncie sztuki. Małgorzata Wyrzykowska poprzez pracę *Selected Questions Concerning the Architecture of the Main Building of the University of Wrocław* wykazała powiązania tytułowego założenia z architekturą

terenów habsburskich. We wspólnym artykule Artura Kolbierza i Michała Wardzyńskiego *Sculpted Furnishings of the Jesuit Church and University in Wrocław. New Findings and Interpretations* główny ołtarz ze świątyni wrocławskiej, powstały w latach 1722-1724, został wpisany w szerszy kontekst sztuki barokowej, dzięki porównaniu z nastawami z Wiednia i Trenczyna na Słowacji. Analizie poddano również ołtarze boczne i zdobiące je figury.

Rzeźbom Johanna Siegwitza z 1736 roku poświęcono przedostatnie opracowanie *The Personifications of the Cardinal Virtues from the Portal of the University of Wrocław*, którego autorem jest Romuald Nowak. Tom zamyka artykuł przygotowany przez trójkę badaczy dziejów sztuki – Rafała Karlika, Andrzeja Koziela i Agnieszkę Seidel-Grzesińską. *The Aula Leopoldina at the University of Wrocław as the Temple of God's Wisdom. Notes on the Iconographic Program and Its Sources* stanowi wnikliwe studiów programu artystycznego fresków pędzla Johanna Christopha Handkego, pochodzących z 1732 roku.

Przedstawiona publikacja jest cennym zwieńczeniem sesji naukowej, a podejmowane zagadnienia dotyczą szczególnie ważnych, znanych, lecz stale wymagających dalszych badań obiektów architektonicznych. Zawężenie tytułu do dwóch ośrodków, Genui i Wrocławia, w rzeczywistości zaowocowało spójnością dopełniających się artykułów, a zarazem pozwoliło na wpisanie dwóch tytułowych realizacji w kontekst sztuki europejskiej doby baroku. Poza wysokim poziomem merytorycznych do atutów woluminu należy bogaty materiał ilustracyjny, dopełniający obraz wskazywanych w tekstach motywów, jak i analiz porównawczych. Dzięki wydaniu tomu w języku angielskim książka może zyskać charakter uniwersalny, przyczyniając się do wymiany myśli z zagranicznymi historykami sztuki i popularyzacji dokonań polskich badaczy na arenie międzynarodowej.

Elewacja kolegium
jezuickiego we Wrocławiu,
fot. Alina Barczyk, 2014

